

SEMPRE M'HAN FASCINAT ELS MIRALLS. A cals avis n'hi havia un de molt gran, d'aquells on et pots veure de cos sencer, amb un marc fosc de fusta tallada i ple de les taques que s'hi formen quan el nitrat de plata envelleix. Era a l'entrada, entre el passadís i el menjador. Un dia que passava pel davant vaig veure de reüll el reflex d'una figura alta que es movia en sentit contrari, i em vaig emportar un bon ensurt. No devia tenir més de set o vuit anys, una fantasia esbojarrada i molta por dels monstres que viuen en els contes per a nens. Havia vist en una pel·lícula un d'aquells falsos miralls que permeten observar els que són a l'altre costat sense que et vegin, i vaig pensar que la veïna —una dona gran i malcarada que em recordava les bruixes— ens vigilava amb qui sap quines males intencions. Sovint m'amagava darrere de la cortina que separava l'entrada i el passadís, i observava el mirall esperant que la vella hi tragués el nas. Tal com calia esperar, mai no vaig tornar a veure cap imatge estranya, i amb el temps vaig acabar per creure que la figura a penes entrellucada havia estat producte de la meva imaginació.

Amb tot, no he oblidat aquella experiència infantil. La meva fascinació pels miralls va nàixer de la por i encara avui em provoquen una certa inquietud, especialment quan deformen les imatges o no permeten veure amb claredat allò que s'hi emmiralla, perquè són massa vells o estan bruts. Cada cop que, en sortir de la dutxa, trobo el mirall entelat pel vapor, evito netejar-lo per temor a descobrir-hi el rostre d'un altre en un lavabo que no

és el meu. Sé que és un temor absurd, però no del tot infundat. De fet, no seria la primera vegada que no em reconec del tot en els trets que hi veig reflectits, que em sento observat per un estrany, com si la figura que el mirall em retorna i la idea que m'he format de mi mateix no acabessin de coincidir. Una sensació, si bé es considera, no tan irracional com podria semblar d'entrada, perquè si una part important de la nostra identitat es configura a partir d'una acció tan senzilla i quotidiana com emmirallar-se, contemplar-se en el mirall és també observar-se amb els ulls de l'altre, sortir d'un mateix per mirar-se des de fora, que és l'única manera de veure's. Paradoxalment, la identitat es construeix sobre una alienació. O, el que és el mateix, esbrinem qui som a partir d'una ficció, d'un engany, perquè el mirall no deixa de ser una imitació barroera i poc fiable de la mirada de l'altre.

Però no sols els miralls ens ensarronen, les ombres no són menys falses. Com miralls negres, ens transformen en nans o en gegants, en figures estilitzades o en monstres deformes. Una motxilla a l'esquena s'incorpora a la nostra silueta per transformar-se en gèpa, els cabells aixecats pel vent semblen banyes i el desconegut que ens passa pel costat, tan radicalment diferent de nosaltres, esdevé per un moment el nostre bessó. Mentre que el mirall és l'artifici que captura impassible la mirada, l'ombra és la imatge en negatiu, tan discreta que sovint passa desapercibuda, fins que hi descobrim una broma pesada de la llum, la manera com la realitat es rifa de nosaltres. Ombres i miralls, naturalesa i artifici, combinen els seus enganys per oferir-nos una idea de nosaltres mateixos tan irreal com necessària, tan imprescindible com banal. Si construïm el que som sobre la mentida que ens ofereix el mirall o sobre l'ombra que arrosseguem, si hi dipositem l'ànima —no debades els miralls es cobreixen quan algú mor, perquè l'ànima no hi resti empresonada—, no és

estrany que la perdem sense adonar-nos-en. Crec que la Maria es va deixar l'ànima al mirall.

Mai no hauria conegut la Maria si aquell dia no hagués sortit corrents darrere meu per contar-me una història inversemblant. Només uns dies abans me l'hauria tret de sobre sense cap mirament. Una empleada del supermercat on habitualment anava a comprar, una mica grassa, amb els ulls massa junts i els cabells esbullats, no és ni de bon tros el tipus de dona que m'atreu. Per bé que ara, quan no sóc ni l'ombra —mai millor dit— del que era, no em miraria cap d'aquelles noies que alabaven el gust amb què havia decorat el meu àtic, els coneixements enològics que exhibia a la menor oportunitat o els meus èxits com a comercial de l'empresa on treballava. Una empresa, val a dir, que quan les vendes caigueren a la meitat arran de la crisi econòmica, va prescindir també de la meitat dels seus comercials, jo entre ells, sense tenir en compte els contractes milionaris que li havíem proporcionat en el temps de les vaques grosses. Fou així com, per primer cop en anys, passava el mes d'agost a Barcelona, sense cap projecte de vacances ni cap festa en perspectiva. Encara que cobrava el subsidi d'atur i disposava d'alguns estalvis, procurava reduir al mínim les despeses, per por que aquella situació es prolongués. Els meus dies se n'anaven a repassar les pàgines virtuals d'ofertes de treball, enviar *curricula*, alguna entrevista ocasional i llargues passejades al vespre, quan la calor es feia més suportable. Un dissabte, després d'una entrevista de treball, vaig conèixer la Tsukiko. I just l'endemà que la Tsukiko va marxar, quan tornava a casa amb el cor destrossat i sense entendre res del que hi havia passat, la Maria sortí del supermercat darrere meu com una exhalació per dir-me que una dona japonesa sorgida d'un mirall em perseguia.

En un altre moment hauria pensat que aquella noia era boja. Però potser perquè amb la Tsukiko havia viscut una de les experiències més estranyes que es poden imaginar, o potser per la mescla de fascinació i por que em produeixen els miralls, vaig escoltar la Maria sense arribar a entendre gairebé res del que deia, però amb l'obscura intuïció que entre els disbarats que contava i la marxa de la Tsukiko devia existir alguna relació. Vaig quedar amb la Maria que ens trobaríem l'endemà perquè m'ho expliqués tot amb més tranquil·litat.

L'endemà, asseguts a la terrassa de casa meva, mentre preniem un te fred amb llimona, la Maria em va contar fil per randa una estranya història que havia començat vuit mesos abans. Com tantes persones després dels excessos de Nadal, la noia seguia una dieta per perdre pes i s'havia apuntat a unes classes de zumba o alguna cosa així, però aviat va haver de deixar-les perquè el dolor muscular i la rigidesa a les articulacions que sentia després de l'exercici, en compte de disminuir amb la pràctica quotidiana, anaven en augment. A més, les molèsties físiques aparegueren acompanyades d'una sensació de neguit o —per dir-ho amb les seves paraules— d'un buit que li creixia a dintre com un xuclador. Com que passaven les setmanes i ni l'angoixa ni els dolors disminuïen, va acudir al metge i es va sotmetre a una llarga sèrie de proves, sense obtenir-hi cap resultat definitiu. Finalment, després de descartar altres patologies, li van diagnosticar fibromiàlgia i li prescrivieren un tractament amb analgèsics que amb prou feines li alleujava el patiment.

Així i tot, la Maria continuava acudint al supermercat perquè, segons em va confessar, sempre era millor aguantar llargues hores dempeus davant la caixa que romandre a casa i compartir amb la mare i l'àvia les tardes inacabables davant del televisor, o sentir els comentaris malin-

tencionats del pare, convençut que aquella malaltia era només una excusa de la filla per a no treballar. Però cap a finals d'abril el dolor va deixar de ser moderat i difús, i a estones esdevingué intens i molt agut. Es feia especialment insuportable durant la nit, segons contava la Maria, quan sentia de sobte com els ossos se li regiraven dins la carn i s'esmolaven per tallar els músculs que els empresonaven. No va tenir més remei que demanar la baixa laboral. Va passar les setmanes posteriors gairebé sense sortir de casa, entre el balbuceig infantil de l'àvia, que des de feia anys vivia en el seu món particular, i els laments de la mare, tan capficada en les seves misèries que no tenia ulls per a res més.

Fou aleshores quan es va adonar dels primers canvis en la imatge que li retornava el mirall del lavabo. No sols s'hi veia més prima, tot i no haver perdut gaire pes, sinó també més alta. El més sorprenent eren els cabells, que semblaven allisar-se i enfosquir-se progressivament. La Maria considerava els seus rinxols una broma pesada de la genètica: havia heretat els cabells del pare, tan difícils de domar com l'intractable tarannà patern. Res no desitjava tant com una cabellera llisa i una figura esvelta, però els cabells que es quedaven enganxats al raspall quan es pentinava continuaven sent arrissats i la roba encara li cenyia les corbes abundants a l'hora de vestir-se. Entre la realitat i el reflex del mirall es produïa una discrepància que intuïtivament relacionava amb l'angoixa, amb aquell buit que encara continuava creixent-li en l'interior. La Maria havia sentit parlar de l'anorèxia i d'altres trastorns psicològics que tenen a veure amb la imatge corporal, però no coneixia cap altre cas com el seu: una persona que es trobava més prima, més alta i amb els cabells diferents. Estava desconcertada. Va demanar-li a la mare que l'acompanyés al lavabo i, davant del mirall, li va preguntar si hi observava alguna cosa estranya. «Estàs una

mica ullerosa, filla, però ja veuràs com, quan milloris i descansis bé, faràs més bona cara», va ser la seva resposta.

Tan aviat com els dolors li concediren una treva, la Maria va sortir de casa per anar a la perruqueria de la seva amiga Cristina, només per comprovar si la perruquera advertia la transformació que s'havia produït en la seva imatge. Com sempre, la Cristina la va rebre amb una abraçada i, després de preguntar-li com es trobava, la va fer seure davant del mirall. La figura que la Maria hi veia reflectida era la d'una dona morena de cabells llisos, molt diferent del seu aspecte habitual. Per primer cop es va adonar que la mirada que li retornava el mirall no era tampoc la seva: des de l'altra banda, la imatge l'observava amb recel, com si no es refiés de les seves intencions. La Maria, que esperava amb ànsia la reacció de la perruquera, es va quedar força decebuda quan la Cristina, traient-li el passador i esbullant-li els cabells, es va limitar a preguntar-li què es volia fer. Mossegant-se els llavis per retenir les llàgrimes de frustració i d'impotència, la Maria veié com la imatge li retornava un lleuger somriure irònic. «Talla'm els cabells», li va dir a la Cristina, «al zero!». Em va confessar que aquella fou una reacció sobtada, visceral, una mostra de l'aversion que sentia cap a la dona que la contemplava des de l'altra banda del mirall, a qui començava ja a identificar com «la intrusa». En aquell moment li va semblar advertir una llambregada de pànic en els ulls de la imatge i va sentir que li havia guanyat la batalla. Però es tractava d'una victòria pírrica i amarga. Les rialles de la perruquera —«Noia, que t'has fet dels Hare Krishna, ara?»— van distreure la Maria, que desvià la mirada. Quan va tornar a esguardar el mirall, la intrusa havia fet un pas enrere i els ulls que hi va veure reflectits tornaven a ser els seus. Però no els cabells, negres i llisos com un vel de dol. La perruquera va proposar tallar-los molt curts al clatell i amb un serrell llarg, desigual. La Maria va veure així com

els seus rínxols clars queien a terra, mentre que al mirall la cabellera fosca es convertia en un pentinat extravagant que li recordava els personatges d'un còmic *manga*.

Al llarg dels dies següents, la Maria va contemplar atònita com els cabells de la imatge creixien de manera espectacular. En poc més d'una setmana, la intrusa havia recuperat la seva llarga cabellera fosca i cada matí li retornava una mirada desafiant des de l'altra banda del mirall, com si es rifés de l'inútil sacrifici dels rínxols. Acompanyava la mirada amb un somriure tèrbol que la Maria no podia veure sense sentir com l'estómac se li regirava i les mans començaven a suar-li. Percebia una crueltat que l'espantava en aquells gestos lleus que li deformaven els trets, i aviat va descobrir que la seva por estava més que justificada. La petita rebel·lió que havia protagonitzat no va quedar sense càstig: els dolors, que fins aleshores apareixien en diverses parts del cos, es van concentrar al cap. Unes vegades era la mandíbula que s'enfonsava en el crani mentre cada queixal semblava adquirir vida pròpia i lluitava per treure les arrels de la geniva que el retenia; d'altres, era un clau roent travessant el timpà o fiblons a les temples que li burxaven el cervell. Algunes nits —aquelles que seguien als matins en què la intrusa mirava cap a endins i tenia els ulls opacs, com boles de quitrà— tots els dolors emergien al mateix temps, en una síntesi de sofriment extrem i definitiu. Ni la benzocaïna, que la Maria aplicava generosament sobre les genives, ni els combinats d'analgèsics —tant els que el metge li havia receptat com d'altres procedents del calaix de la mare— li procuraven una disminució apreciable del dolor. I després de cada crisi, sempre notava nous canvis en la imatge del mirall. Ja no era només la mirada o el somriure el que hi semblava diferent. Tret a tret, les faccions de la intrusa emergien del seu propi rostre. Un dia eren els ulls, negres i allargassats. L'altre, els pòmuls, la

barbeta, el nas... Assistir a la transformació era gairebé tan dolorós com sofrir-la, i va deixar de contemplar-se en el mirall. Cada matí, tan aviat com entrava al lavabo, abans d'obrir els llums, el cobria amb una tovallola i no la treia fins que havia tornat a tancar-los. Per sort, a la casa no hi havia cap altre mirall i, als ulls dels pares i l'àvia, la Maria continuava sent la noia grassoneta de cabells rulls i somriure afable que sempre havia estat.

Passava ja del migdia i a la terrassa on sèiem començava a fer massa calor. Vaig preguntar a la Maria si treballava aquella tarda, però casualment era el seu dia lliure i va acceptar la meva proposta de compartir una pizza i una amanida. Li vaig demanar que es quedés al menjador escoltant música mentre jo preparava el dinar, perquè la cuina era massa petita i calorosa per a dues persones, més encara amb el forn engegat. En realitat, em calia una mica de soledat per pair el que m'havia contat. Estava convençut que no mentia, que el dolor i l'angoixa que descrivia eren reals, però els canvis en el reflex del mirall em semblaven una al·lucinació. No estaria escoltant el deliri d'una pobra noia tocada del bolet? En qualsevol cas, la Maria em queia prou bé i em feia molta llàstima. Vaig decidir prestar-li atenció, tot i que cada cop estava més segur que no podia existir cap relació entre la «intrusa» —com la Maria anomenava la seva imatge especular— i la dona de qui m'havia enamorat. Em resultava inconcebible que la mirada de la Tsukiko pogués semblar cruel a algú, o tèrbol el seu somriure, tot i que no podia explicar què va ocórrer el dia que va marxar. Mentre dinàvem vam parlar d'altres coses: de la família de la Maria, de les meves expectatives laborals, dels llocs on havíem viatjat i d'aquells altres que ens agradaria conèixer. A tots dos ens calia un descans, oblidar durant una estona les malalties i els desenganys. A les postres reprengué la seva història.